

Inhoudsopgave

Inleiding	pp. 3
Aanleiding	pp. 3
Uitgangspunten	pp. 3
Totstandkoming actieplan	pp. 4
Leeswijzer	pp. 4
1. Visie & ambitie	pp. 4
1.1 Visie	pp. 4
1.2 Ambitie	pp. 5
2. Thema's & maatregelen	pp. 5
2.1 Overkoepelende aandachtspunten	pp. 5
2.2 Duurzame energie	pp. 6
2.3 Water	pp. 7
2.4 Afval	pp. 7
2.5 Transport	pp. 8
2.6 Wonen	pp. 8
2.7 Maatschappelijk vastgoed	pp. 8
2.8 Economie	pp. 9
2.9 Voedsel	pp. 9
2.10 Leefbaarheid	pp. 9
2.11 Recreatie	pp. 10
2.12 Speerpunten	pp. 10
3. Monitoring	pp. 13

Inleiding

Aanleiding

Op 12 november 2014 heeft de gemeenteraad van Bodegraven-Reeuwijk een motie aangenomen die inhoudt dat de gemeente Bodegraven-Reeuwijk in 2035 een klimaatneutrale gemeente wil zijn. Een motie die doorleeft dat als we nu niets doen om klimaatverandering tegen te gaan, we de gevolgen op financieel en ecologisch vlak doorschuiven naar volgende generaties.

Alle landen in de wereld doorleven die notie. In december 2015 werd een historisch akkoord getekend in Parijs. Alle landen in de wereld maakten met elkaar de afspraak om de temperatuurstijging onder de twee graden Celsius te houden en om te streven naar een opwarming van maximaal 1,5 graden Celsius. Naar Parijs voorbeeld hebben we op 28 september 2016 onze eigen Lokale Klimaattop georganiseerd.

Elke stap die wij zetten richting onze ambitie is van belang, maar we moeten niet nu alle acties oppakken. De wereld om ons heen is in beweging en duurzame maatregelen zullen steeds kostenefficiënter worden. We moeten daarom verantwoordelijke keuzes maken over waar we nu mee starten en samenhangende stappen nemen die aansluiten bij wat er leeft in onze samenleving en passen binnen de financiële situatie van onze gemeente. Alleen dan maken we onze ambitie realistisch en behapbaar zodat we samen met u met vertrouwen kunnen werken aan een duurzame toekomst. Bij de route naar een klimaatneutrale gemeente moeten wij open staan voor initiatieven die ons verder kunnen brengen in ons streven. Deze initiatieven moeten we wegen op basis van de maatschappelijke meerwaarde en het draagvlak in onze gemeenschap, de bijdrage aan onze duurzame ambitie en financiële haalbaarheid en kosteneffectiviteit.

Dit actieplan moet vooral een praktisch document zijn en blijven aansluiten op de behoefte van het moment. Het is dus geen statisch document. Gaandeweg de ontwikkeling naar klimaatneutraliteit zullen nieuwe acties en initiatieven zich aandienen.

Uitgangspunten

De uitdaging om klimaatneutraal te zijn is veelomvattend en moet zijn weerklank krijgen in de keuzes die we als gemeente maken. De routekaart en het actieplan worden daarom gekenmerkt door de brede, samenhangende aanpak. Daarbij is er oog voor de vele facetten die duurzaamheid raakt. In de routekaart zijn een tiental speerpunten opgenomen die wij in samenhang met elkaar een evenwichtige keuze vinden. De thema's zijn duurzame energie, water, afval, transport, wonen, maatschappelijk vastgoed, economie, voedsel, leefbaarheid en recreatie.

We hebben in kaart gebracht welke prioriteiten en acties er zijn per thema die het aannemelijk maken dat wij de komende periode de juiste route volgen om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Bij deze inventarisatie speelden verschillende afwegingen een rol. Allereerst moet er sprake zijn van **maatschappelijke meerwaarde en de draagwijdte**. Er is gekeken naar de lokale gemeenschap en de mogelijke kansen en belemmeringen. Er is voor deze brede, maar ook lokale aanpak gekozen om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de beweging in de samenleving. Op deze manier is er aandacht voor lokale initiatieven en oog voor wat er regionaal gebeurt. Ten tweede is het van belang dat er bij maatregelen **een balans is tussen effectiviteit en maatschappelijke meerwaarde en het draagvlak in onze gemeenschap**. Ten derde is er gelet op **de bijdrage aan duurzaamheid, de mate waarin de kosten efficiënt zijn en het beste moment om een actie te ondernemen**.

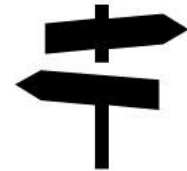

Er is gekozen voor een aanpak op het gebied van samenwerking en cocreatie, van buiten naar binnen werken, en vooral te doen. Daarnaast wordt er door middel van doelgroepenaanpak ingezet op gedragsverandering, bewustwording en betrokkenheid.

Totstandkoming actieplan

In het najaar van 2016 zijn een aantal acties in gang gezet om een start te maken met de weg naar een klimaatneutrale gemeente in 2035. Deze acties zijn samengevat weer te geven in een 3-traps raket klimaattop-actieplan-klimaatcoöperatie. Om onze gemeenschap te betrekken is op woensdagavond 28 september 2016 een Lokale Klimaattop georganiseerd. Tijdens deze top zijn door diverse mensen en organisaties ideeën aangedragen om onze ecologische voetafdruk te minimaliseren en is een 1^e stap gezet om een breed maatschappelijk draagvlak te creëren. Op basis van de input die de lokale klimaattop heeft opgeleverd is de routekaart klimaatneutraal Bodegraven-Reeuwijk 2035 opgesteld. De klimaatcoöperatie wordt op de pagina's vijf en tien nader beschreven.

Niet alle acties die nodig zijn op het gebied van duurzaamheid hebben wij als gemeente in de hand. Klimaatverandering is immers een wereldwijde uitdaging. Daarom is bij de totstandkoming van de routekaart en het actieplan gebruik gemaakt van de inbreng van inwoners en ondernemers die aanwezig waren op de lokale klimaattop, de werkgroep duurzaamheid, de Omgevingsdienst Midden-Holland en diverse andere medewerkers die direct of indirect met één of meerdere van de thema's betrokken zijn. Daarnaast is er gekeken naar routekaarten en actieplannen van andere gemeenten en heeft er op 13 december 2016 een ronde tafel gesprek met als thema duurzaamheid met de raad plaatsgevonden.

Leeswijzer

In de inleiding is de aanleiding van het actieplan en de routekaart geschetst. In hoofdstuk 1 worden de visie en ambitie van de Gemeente Bodegraven-Reeuwijk met betrekking tot duurzaamheid uiteen gezet. Daarna worden in hoofdstuk 2 de beleidsthema's en de te nemen maatregelen nader toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de monitoring van de voortgang met betrekking tot klimaatneutraliteit.

1 Visie & ambitie

1.1 Visie

De visie is dat de Gemeente Bodegraven-Reeuwijk klimaatneutraal is in 2035. Er is bewust gekozen om de volgende tien thema's te onderscheiden in het toewerken naar klimaatneutraliteit. In onderstaand figuur worden deze thema's weergegeven:

Figuur: thema's routekaart klimaatneutraal Bodegraven-Reeuwijk 2035

In al deze thema's (energie, water, afval, transport, wonen, maatschappelijk vastgoed, economie, voedsel, leefbaarheid en recreatie) heeft het handelen van de mens effect op de versterking van het broeikaseffect. Dit is enerzijds door directe uitstoot (voornamelijk CO₂) en anderzijds door indirecte uitstoot (voornamelijk overige broeikasgassen, zoals fluorverbindingen, methaan en lachgas). Door te kiezen voor deze tien thema's worden alle onderwerpen die bij zullen moeten dragen aan klimaatneutraliteit meegenomen en wordt de integraliteit in de aanpak naar

klimaatneutraliteit geborgd. Met de routekaart en het actieplan worden alle thema's zichtbaar gemaakt waar wij als gemeente aan willen werken om klimaatneutraliteit te behalen en kunnen wij vanuit die kennis acties uitvoeren. De inhoud van de routekaart en het actieplan is uiteraard afgestemd op de lokale specifieke kenmerken. Elk gebied ter wereld is uniek en staat gesteld voor een opgave die verschilt van die van andere gebieden. Daarnaast heeft elk gebied andere kansen en mogelijkheden om deze uitdaging aan te gaan en tegelijkertijd het gebied kwalitatief te verbeteren. Hier zullen wij optimaal gebruik van proberen te maken.

1.2 Ambitie

De ambitie van de Gemeente Bodegraven-Reeuwijk is om toe te werken naar klimaatneutraliteit in combinatie en samenhang met het behalen van doelstellingen op andere gebieden. Dit zal gedaan worden door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen te volgen en daarop te anticiperen. Gedurende de looptijd van dit actieplan zal gekeken worden of en hoe op deze ontwikkelingen kan worden ingespeeld. Dit zal plaatsvinden door jaarlijks de voortgang te monitoren en tweejaarlijks te evalueren.

2. Thema's & acties

Niet alle acties die nodig zijn op het gebied van duurzaamheid hebben wij als gemeente in de hand. Klimaatverandering is immers een wereldwijde uitdaging. Een aantal actiepunten ligt in onze invloedssfeer en door in gesprek te zijn met de gemeenschap en de regio, samen te werken met ondernemers en andere partners en initiatieven te faciliteren kunnen we soms toch ook op andere gebieden een rol spelen. We willen verduurzaming voor een ieder bereikbaar maken en iedereen ervan bewust maken dat zij er een aandeel in hebben. De gemeente zal naar gelang de situatie verschillende rollen vervullen. Aan de ene kant zal zij een **kaderstellende rol** hebben door te **faciliteren** en **beleid** vast te stellen. Daarnaast kan zij een **initiatiefnemer** zijn door opdrachten te verlenen, projecten uit te voeren en een goed voorbeeld te geven. De derde rol is het **aanjagen** van verduurzaming door te **informer** en als **samenwerkingspartner**.

2.1 Overkoepelende aandachtspunten

Momenteel is de gemeente al bezig met de regionale energiestrategie en het opzetten van de klimaatcoöperatie en klimaatschool.

2.1.1 Klimaatcoöperatie

De klimaatcoöperatie zal het belang van een gemeenschappelijke aanpak belichamen. De klimaatcoöperatie kan een rol oppakken bij de financiering van kostenefficiënte initiatieven en maatregelen die zowel bijdragen aan klimaatneutraliteit als aan andere thema's die in Bodegraven-Reeuwijk spelen zoals leefbaarheid, economie en bereikbaarheid. Dit kan de coöperatie doen met het door uw raad beschikbaar gestelde geld voor een klimaatneutrale gemeente uit de motie 'Voorziening Co² Neutrale gemeente', aangenomen op 6 juli 2016 tijdens de bespreking van de kadernota 2017. Door de vorm van een revolverend fonds geven we eveneens gestalte aan de motie 'Slim investeren', aangenomen op 12 november 2014.

Hierbij kan op hoofdlijnen gedacht worden aan de volgende sporen:

1. Actieve financiering – Daar waar voor kansrijke initiatieven nog geen toereikende geldmarkt aanwezig is kan de klimaatcoöperatie als financier optreden.
2. Intermediair – Daar waar wel sprake is van een toereikende geldmarkt kan de klimaatcoöperatie optreden als tussenpersoon om de brug te slaan tussen geldlener en geldgever.

Ook wil de klimaatcoöperatie barrières voor duurzaamheidsinvesteringen in kaart brengen en het verkennen van nieuwe financieringsvormen. Daarnaast is het belangrijk om een overzicht te krijgen van alle (co)financieringsmogelijkheden. Hierbij gaat het voornamelijk om provinciale, landelijke of Europese subsidies. Bij het aanvragen van deze subsidies zal gebruik worden gemaakt van de kennis en ervaring van de ODMH.

2.1.2 Klimaatschool

Naast de klimaatcoöperatie wordt een klimaatschool opgericht. Deze zal zich voornamelijk richten op het delen van kennis en ervaringen, het toegankelijk maken van informatie en het beantwoorden van vragen op de diverse terreinen van duurzaamheid. In eerste instantie richt de klimaatschool zich zowel op ondernemers als op (groepen van) inwoners. De klimaatcoöperatie en klimaatschool zijn daarmee complementair aan elkaar. De klimaatschool kan bedrijven en inwoners ondersteunen op het gebied van informatie en kennis en hen motiveren duurzame initiatieven te starten. Een voorbeeld hiervan is het beschikken over kennis over subsidiemogelijkheden en btw-regelingen die mogelijk toegepast kunnen worden. De toegankelijkheid van de klimaatschool zal worden gewaarborgd door deze een fysieke locatie te geven in "de Droomfabriek".

2.1.3 Overige overkoepelende aandachtspunten

Er zijn ook onderwerpen die nog verder uitgewerkt zullen worden. Stelselmatige communicatie op het gebied van duurzaamheid zal plaats gaan vinden. Het gesprek zal voortdurend aan worden gegaan met de gemeenschap, om de noodzaak en de omvang van de opgave van verduurzaming tussen de oren te krijgen bij zowel inwoners als ondernemers. Hierbij wordt zowel aangehaakt bij (landelijke) campagnes als aandacht gegeven aan eigen projecten en duurzame initiatieven uit de samenleving. Dit zal onder andere betrekking hebben op het communiceren van bestaande oplossingen. Tevens zal er gekeken worden naar het stellen van duurzaamheidseisen in inkoop- en aanbestedingsbeleid en in de regelgeving, zodat bijvoorbeeld leges afhankelijk kunnen worden gemaakt van duurzaamheid. Energiebesparing is een overkoepelend aandachtspunt dat door alle thema's heen loopt en waar binnen elk thema aandacht aan zal worden besteed.

2.2 Duurzame energie

2.2.1 Wat doen we nu al?

Tot nu toe is de lokale opwekking van duurzame energie beperkt gebleven tot voornamelijk particuliere initiatieven, onder andere op basis van de Postcoderoos regeling (zie kader). De laatste maanden is gestart met het opzetten van grootschaligere projecten.

2.2.2 Aandachtspunten duurzame energie

Een belangrijk aandachtspunt is dus de een substantiële toename van de lokale duurzame energie opwekking. Hierbij gaat het zowel om wind- en zonne-energie als aardwarmte, warmte- en koudeopslag, gebruik van biomassa en warmte/koude winning uit oppervlaktewater. Dit aandachtspunt is als speerpunt nader uitgewerkt op pagina elf. De gemeente heeft op dit gebied vooral een kaderstellende en aanjagende rol. Daarnaast kan de gemeente de toepassing van warmtepompen, lokale warmtewisseling, slim energie management en het terugwinnen en opslaan van energie aanjagen.

Met de **postcoderoos regeling** krijgen inwoners de mogelijkheid gezamenlijk in een coöperatie te investeren in duurzame energie, in ruil voor korting op de energienota. De 'roos' bestaat uit het postcodegebied waar de energie wordt opgewekt en de direct daaraan grenzende postcodegebieden.

2.3 Water

Het thema water is een beetje een vreemde eend in de bijt omdat het bij dit thema voornamelijk gaat om klimaatadaptatie (aanpassen aan klimaatverandering), waarbij de andere thema's vooral betrekking hebben op klimaatmitigatie (beperken van klimaatverandering).

2.3.1 Wat doen we nu al?

Momenteel worden er op het gebied van water voornamelijk maatregelen genomen met betrekking tot gescheiden riolering.

Bij **onderwaterdrainage** kan ten tijde van droogte slootwater infiltreren in percelen en wordt voorkomen dat in droge perioden de grondwaterstand te ver zakt. Hierdoor wordt de afbraak van veen en de inklinking van de bodem beperkt.

2.3.2 Aandachtspunten water

Er zijn twee verschillende aandachtspunten voor het thema water. Enerzijds gaat het over de ontharding van particuliere terreinen en de openbare ruimte en het afkoppelen van riolering om de bestendigheid tegen hitte en hevige neerslag te vergroten. Hierbij kan ook gedacht worden aan het bergen en vasthouden van regenwater (o.a. door sedumdaken), maar ook aan het tegengaan van verdroging en bodemdaling. Hierbij komt namelijk relatief veel CO₂ en methaan vrij. Dit kan beperkt worden door onderwaterdrainage (zie kader) en vernatting toe te passen. Anderzijds moet het waterverbruik verminderd worden en, waar financieel mogelijk, het gebruik van regenwater worden toegepast. Bij de hitte en neerslag bestendigheid heeft de gemeente vooral een kaderstellende rol en bij het waterverbruik meer de rol van aanjager.

2.4 Afval

2.4.1 Wat doen we nu al?

In 2016 is het bewust afval scheiden (BAS) ingevoerd. Hiermee stimuleert de gemeente het scheiden en recyclen van afval. Ook in het gemeentehuis wordt afval gescheiden ingezameld.

2.4.2 Aandachtspunten afval

De gemeente gaat de komende jaren op het gebied van afval verder met de stimulering van recycling. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan het verminderen van de afvalproductie en verpakkingsmaterialen. Bij deze aandachtspunten heeft de gemeente voornamelijk een kaderstellende en aanjagende rol. Verder zal de gemeente bezig gaan met de verduurzaming van de afvalinzameling & -transport, zwerfafval en het terugwinnen van stoffen uit afvalwater. Hier heeft de gemeente met name de rol van initiatiefnemer en samenwerkingspartner.

2.5 Transport

2.5.1 Wat doen we nu al?

In de afgelopen jaren is voornamelijk het gebruik van de fiets gestimuleerd, onder andere door het "Groene voetstappen" project waarbij basisschoolleerlingen gestimuleerd worden om met de fiets of lopend naar school te komen.

2.5.2 Aandachtspunten transport

Het is belangrijk dat aandacht wordt besteed aan milieuvriendelijkere brandstoffen. Hierbij gaat het onder andere over laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en Liquefied Natural Gas (LNG). Op dit gebied heeft de gemeente vooral een kaderstellende en aanjagende rol. Ook zal er gekeken moeten worden naar de bevorderingen van andere vormen van transport. Dit zal gedaan worden door aandacht te besteden aan OV-fietsen, deelauto's, fietssnelwegen, verbetering van het openbaar vervoer en multimodale transferpunten. Ook hier is de rol voornamelijk aanjagend, maar ook deels faciliterend. Daarnaast zal het wagenpark van de gemeente verduurzaamd worden.

Vervolgens wordt er ook nog aandacht besteed aan de verduurzaming van de distributie van pakketjes, verstandig rijgedrag en emissie van de rijswegen, voornamelijk met een aanjagende rol. Hierbij zal ook gekeken worden naar het optimaliseren en transport in de A12 corridor.

2.6 Wonen

2.6.1 Wat doen we nu al?

De afgelopen jaren hebben twee wijkgerichte aanpakken plaatsgevonden en in 2017 wordt de derde uitgevoerd. In deze aanpakken wordt de verduurzaming van particulier vastgoed vergemakkelijkt. Daarnaast zijn er prestatieafspraken met de woningcorporaties over de verduurzaming van hun vastgoed, wordt bij nieuwbouw de eis 25% strenger dan het bouwbesluit gehanteerd en is regionaal het Duurzaam Bouwloket actief als online adviesloket.

2.6.2 Aandachtspunten wonen

80% van de woningvoorraad in 2035 staat er nu al. Daarom zal ook in de komende jaren veel aandacht moeten worden besteed aan de verduurzaming van particulier vastgoed. Dit zal onder andere gedaan worden door te kijken naar een mogelijke koppeling tussen de WOZ-waarde en de duurzaamheid van woningen en het tot stand brengen van een fysiek adviesloket, waar zowel inwoners als ondernemers advies kunnen vragen over verduurzaming van hun vastgoed. Daarnaast zal het fysiek adviesloket ook informatie verstrekken over andere thema's die met duurzaamheid te maken hebben. Ook zullen inwoners die al maatregelen hebben getroffen toegepast worden als ambassadeurs voor hun straat of wijk. Hierbij is de gemeente vooral actief als kadersteller, informeerder en facilitator. Tevens zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met woningcorporaties en zullen stappen gezet worden naar het gasloos maken van gebouwen. Allereerst zal hierbij gekeken worden naar het gasloos en nul-op-de-meter (NOM) maken van nieuwbouw (zie kader). Op beide punten heeft de gemeente vooral een kaderstellende rol. Een masterclass gasloos bouwen wordt georganiseerd om ontwikkelaars kennis bij te brengen op deze gebieden. Ook zal er aandacht zijn voor zelfvoorzienende, multifunctionele en leeftijdsbestendige woningen.

Nul-op-de-meter (NOM) houdt in dat een huis evenveel energie opwekt als dat nodig is voor het huis en het huishouden. **Gasloos** betekent dat een woning niet op het aardgasnet aangesloten is, maar dat er op een andere manier in de warmtevraag wordt voorzien. Dit kan zijn door warmtepompen, aardwarmte of door aangesloten te zijn op een warmtenet.

2.7 Maatschappelijk vastgoed

2.7.1 Wat doen we nu al?

Bij de nieuw- en verbouw van verschillende scholen en de bibliotheek in Reeuwijk-Brug is duurzaamheid meegenomen. Daarnaast is in 2016 is begonnen met een inventarisatie van het eigen vastgoed. Per object wordt gekeken hoe deze scoren op het gebied van duurzaamheid. Vervolgens wordt weloverwogen besloten welke maatregelen genomen worden, het pand wordt afgestoten of, indien de kosten van verduurzamingmaatregelen niet in verhouding staan tot het effect, er geen maatregelen genomen worden.

2.7.2 Aandachtspunten maatschappelijk vastgoed

De komende jaren zal er voornamelijk aandacht zijn voor de verduurzaming van sportaccommodaties, het zwembad, scholen en het gemeentehuis. Ook zal er oog zijn voor de zelfvoorzienendheid en multifunctionaliteit van gebouwen. Op beide vlakken is de rol van de gemeente voornamelijk aanjagend en kaderstellend, maar deels ook opdrachtgevend. Op het moment bestaat er al een Green Deal voor scholen waarop aangehaakt kan worden. Bij deze Green Deal worden scholen geholpen om betaalbare, groene verbeteringen door te voeren en het binnenklimaat te verbeteren. Daken van scholen zouden voorzien kunnen worden van zonnepanelen. Dit zou in een gemeenschappelijke actie met crowdfunding onder ouders gedaan

kunnen worden. Daarnaast zijn er vrij concrete plannen voor het helpen verduurzamen van accommodaties van sportverenigingen. Deze houden in dat verenigingen vanuit de gemeente een vooronderzoek en subsidieaanvraag vergoed kunnen krijgen en hulp kunnen krijgen bij het organiseren van de financiële middelen.

2.8 Economie

2.8.1 Wat doen we nu al?

De afgelopen jaren is economische ontwikkeling altijd een aandachtspunt geweest van de gemeente, maar er is geen specifieke aandacht geweest voor de circulaire economie en de economie.

2.8.2 Aandachtspunten economie

Een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren is de verduurzaming van bedrijven (zowel panden als bedrijfsprocessen) en bedrijventerreinen en het aanpakken van leegstand en braakliggend terrein. Dit zal voornamelijk gebeuren door middel van een kaderstellende en aanjagende rol. Door het oprichten van de klimaatschool en het organiseren van een duurzame bedrijvenbeurs wordt kennis over verduurzaming toegankelijker gemaakt. Een ander belangrijk aandachtspunt is het stimuleren van delen en hergebruik. Dit zal gedaan worden door het aanjagen van grond- en reststoffen handel tussen bedrijven en uitwisselingsplatforms. Daarnaast zullen mogelijkheden voor flexwerken en thuiswerken worden aangejaagd.

2.9 Voedsel

2.9.1 Wat doen we nu al?

Op het moment wordt op het gebied van voedsel aandacht besteed aan de promotie van voedingsproducten van lokale en regionale oorsprong (o.a. op de streekmarkt en bij de winkel bij Landall Reeuwijkse Plassen) en worden er gezamenlijke maaltijden georganiseerd in sommige Huizen van Alles.

2.9.2 Aandachtspunten voedsel

In de komende jaren zal de aandacht voor dit thema vergroot worden. Het bewustzijn van de voetafdruk van voedingsmiddelen zal aangejaagd worden. Dit zal onder andere gedaan worden door de promotie van lokale producten, de stimulatie van eigen productie door bewoners, het behalen van de titel 'Fairtrade Gemeente' en het reduceren van de vleesconsumptie. Ook zal er aandacht worden besteed aan het reduceren van voedselafval.

2.10 Leefbaarheid

2.10.1 Wat doen we nu al?

Voor leefbaarheid is er de afgelopen jaren veel aandacht geweest in de gemeente. Armoede- en eenzaamheidsbestrijding, (re)integratie arbeidsmarkt, participatie en psychische en fysieke gezondheid zijn onderwerpen die al jaren onder de aandacht zijn. Daarnaast is er gewerkt aan de bewustwording bij bewoners en bedrijven van de noodzaak tot verduurzaming.

2.10.2 Aandachtspunten leefbaarheid

De komende jaren zal de aanpak van de afgelopen jaren vooral worden voortgezet, aangevuld met enkele onderwerpen, zoals groene daken en de toename van het groenoppervlak in de gemeente. Dit zal zowel op een kaderstellende en aanjagende manier als samenwerkingspartner gebeuren. Ook zal er aandacht zijn voor terreinen die zowel effect hebben op de onderwerpen binnen leefbaarheid als bijdragen aan verduurzaming via één van de andere thema's.

2.11 Recreatie

2.11.1 Wat doen we nu al?

Tot nu toe is de aandacht voor recreatie en duurzaamheid voornamelijk beperkt gebleven tot promotie van recreatiemogelijkheden in de gemeente. Wel is eind 2016 Landall De Reeuwijkse Plassen geopend, welke een duurzaam recreatiepark is dat zelf voorziet in zijn stroomvraag.

2.11.2 Aandachtspunten recreatie

Op het gebied van verduurzaming van de recreatie zijn drie aandachtsgebieden te onderscheiden. De eerste betreft het aanjagen van de elektrische pleziervaart. Ten tweede zal kaderstellend en aanjagend worden bijgedragen aan de verduurzaming van horecagelegenheden en de mogelijkheid tot klimaatneutrale recreatie. Ten derde zal recreatie binnen de eigen gemeentegrenzen en het fietsgebruik met betrekking tot recreatie worden gepromoot.

2.12 Speerpunten

Uit bovenstaande zijn in totaal tien speerpunten geselecteerd waar de komende jaren extra aandacht aan zal worden besteed. Deze prioriteiten worden vooral gekarakteriseerd door een balans tussen effectiviteit en maatschappelijke meerwaarde en het draagvlak in onze gemeenschap. Daarnaast is er gelet op de bijdrage aan duurzaamheid, de mate waarin de kosten efficiënt zijn en het beste moment om een actie te ondernemen. Deze tien punten zijn:

1. Klimaatcoöperatie
2. Klimatschool
3. Klimaatcampagne: bewustwording & gedragsbeïnvloeding
4. Duurzame energie opwekking
5. Afkoppelen hemelwater van riolering
6. Verder afvalscheiding (BAS 2.0)
7. Laadinfrastructuur
8. Gasloze nieuwbouw
9. Advies op maat (fysiek adviesloket)
10. Verduurzaming gemeentehuis

Het is niet verstandig om nu alle acties op te pakken, omdat de wereld om ons heen in beweging is en duurzame maatregelen steeds kostenefficiënter zullen worden. We moeten daarom verantwoordelijke keuzes maken over waar we nu mee starten en samenhangende stappen nemen die aansluiten bij wat er leeft in onze samenleving en passen binnen de financiële situatie van onze gemeente. Alleen dan maken we onze ambitie realistisch en behapbaar. Hieronder is bij elk speerpunt kort het doel toegelicht en wordt het speerpunt beschreven en onderbouwd. Elk speerpunt heeft zijn eigen mix in kosteneffectiviteit, maatschappelijke meerwaarde, draagvlak en bijdrage aan duurzaamheid.

1. Klimaatcoöperatie

Doel Verduurzaming in de gemeente verder te brengen door te helpen met financieringsvormen

Beschrijving De klimaatcoöperatie wil een rol oppakken bij de financiering van kostenefficiënte initiatieven en maatregelen die zowel bijdragen aan klimaatneutraliteit als aan andere thema's die in Bodegraven-Reeuwijk spelen. Door garantstelling door de klimaatcoöperatie en de gemeente kan meer geld worden losgemaakt dan op het moment voor verduurzaming beschikbaar is.

Onderbouwing Het vinden van financiering kan een belemmering zijn bij het plannen en uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van de gemeente. De klimaatcoöperatie wil deze drempel verlagen door op een inventieve manier mee te denken en te participeren in financieringsmogelijkheden.

2. Klimaatschool

Doel Oprichten van de klimaatschool

Beschrijving Door het oprichten van de klimaatschool wordt een kenniscentrum en kennisnetwerk gerealiseerd waar inwoners en ondernemers kennis uitwisselen over verduurzaming, elkaar vragen stellen, ervaringen uitwisselen, samen komen om over thema's na te denken en voorlichtingen, bijeenkomsten en workshops worden georganiseerd om verduurzaming in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een stap verder te brengen.

Onderbouwing De klimaatschool wordt een fysieke locatie waar een ieder, zowel ondernemers als inwoner, terecht kan met vragen over verschillende aspecten van verduurzaming en bijeenkomsten hierbij bij kan wonen. Door ervaringen te delen en een helpende hand te bieden, wordt de 'drempel' om te verduurzamen verlaagd. Het is een kosteneffectieve manier om zowel maatschappelijke meerwaarde te bieden als een bijdrage te leveren aan duurzaamheid.

3. Klimaatcampagne: bewustwording & gedragsbeïnvloeding

Doel De bewustwording van bewoners en ondernemers van de duurzaamheidopgave te vergroten en hun gedrag te beïnvloeden zodat zij kiezen voor duurzamere opties

Beschrijving Stelselmatige communicatie over allerlei onderwerpen die te maken hebben met de duurzaamheidopgave om de bewustwording te vergroten en gedrag te beïnvloeden.

Onderbouwing Verduurzaming is een opgave van ons allemaal. De gemeente kan het niet alleen en heeft niet de beschikking over middelen om verduurzaming af te dwingen. Daarom moet er stelselmatig gecommuniceerd gaan worden over dit onderwerp. Het gesprek zal voortdurend aan worden gegaan, om de noodzaak en de omvang van de opgave tussen de oren te krijgen. Hierbij wordt zowel aangehaakt bij (landelijke) campagnes als aandacht gegeven aan eigen projecten en duurzame initiatieven uit de samenleving. Door de campagne zal op een kosteneffectieve manier draagvlak gecreëerd worden voor duurzaamheidsmaatregelen en wordt de gemeenschap gemotiveerd om een bijdrage te leveren aan duurzaamheid.

4. Duurzame energie opwekking

Doel Duurzame opwekking van energie binnen de gemeentegrenzen aanjagen

Beschrijving De opwekking van duurzame energie is noodzakelijk om aan de doelstelling van klimaatneutraal te kunnen voldoen. Er zullen stappen moeten worden gezet om de opwekking van duurzame energie op te schalen.

Onderbouwing De opwekking van duurzame energie vraagt veelal eerst een forse investering, maar heeft vervolgens het voordeel dat de kosten erna gering zijn. Vooral wind- en zonne-energie hebben een relatief korte terugverdientijd. Daarnaast is men minder afhankelijk van minder duurzame bronnen en van andere partijen. Als de gemeenschap een rol krijgt in de opwekking van duurzame energie, is het draagvlak groter.

5. Afkoppelen hemelwater van riolering

- Doel* Hemelwater gescheiden afvoeren van afvalwater
- Beschrijving* Door hemelwater af te koppelen van het vuilwaterriool wordt deze ontzien ten tijde van hevige neerslag. Mocht de riolering de hoeveelheid water dan niet aankunnen, dan is de vervuilingsgraad van het oppervlaktewater veel minder. Daarnaast werkt de afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI) efficiënter als de vuilgraad in het water hoog is.
- Onderbouwing* We zullen ons aan moeten passen aan een veranderend klimaat om de schade en overlast door hevige neerslag en hitte zoveel mogelijk te beperken. Door zoveel mogelijk mee te liften met geplande rioolvervangingen en herinrichting van de openbare ruimte worden kosten bespaard en zowel de schade door hevige neerslag als overlast door werkzaamheden tot een minimum beperkt.

6. Verdere afvalscheiding (BAS 2.0)

- Doel* Verhogen van de scheidingspercentages van het afval
- Beschrijving* 1 januari 2016 is BAS (Bewust Afval Scheiden) ingevoerd in Bodegraven-Reeuwijk. De scheidingspercentages zijn daardoor flink gestegen, maar deze zullen in de toekomst nog hoger moeten zijn. Daarom worden er meer maatregelen getroffen waardoor bewoners gestimuleerd worden om hun afval beter te scheiden.
- Onderbouwing* Door afval nog meer en nog beter te scheiden wordt het makkelijker gemaakt om materialen her te gebruiken en te recyclen en kunnen de verschillende fracties beter benut worden. Het is bekend dat inwoners meer bewust worden van afval, hergebruik mogelijkheden en de eindigheid van grondstoffen als ze hun afval scheiden. Inwoners geven aan dat ze hun afval willen scheiden, maar soms nog ontbreekt aan de juiste middelen.

7. Laadinfrastructuur

- Doel* Uitbreiding van het aantal openbare laadvoorzieningen
- Beschrijving* Het aantal openbare laadvoorzieningen is zeer beperkt. Tot nu toe is door de gemeente geen actieve houding aangenomen in het kader van het plaatsen van deze voorzieningen. In het kader van de doelstelling van klimaatneutraliteit en het groeiend aantal verzoeken dat bij de gemeente worden ingediend, zal onze houding ten aanzien van openbare laadvoorzieningen worden aangepast. Hierdoor wordt het proces van het realiseren van een laadvoorziening in de openbare ruimte vergemakkelijkt voor de aanvrager. Hierbij wordt aangehaakt bij ontwikkelingen op landelijk niveau.
- Onderbouwing* Vanuit de samenleving is meerdere malen het verzoek bij de gemeente gedaan om meer openbare laadvoorzieningen te realiseren. Hierbij gaat het niet alleen om laadvoorzieningen voor elektrische auto's, maar ook voor elektrische fietsen en elektrische pleziervaart. Aangezien de kosten voor het plaatsen van deze laadvoorzieningen relatief gezien laag zijn in verhouding tot de impuls die zij kunnen geven aan de toename van duurzamere vormen van transport en de horeca en recreatie binnen de gemeentegrenzen, is dit een verstandige keuze.

8. Gasloze nieuwbouw

- Doel* Realisatie van nieuwbouwprojecten zonder gasaansluiting

Beschrijving Nieuwbouw zou niet langer aangesloten moeten worden op het gasnet, maar aangesloten op een warmtenet of voorzien worden van warmtepompen of andere bronnen van warmte.

Onderbouwing Aardgas is een fossiele brandstof en een eindige bron. Daarnaast wordt de aardgaswinning in Groningen steeds verder teruggeschroefd en wil men liever ook niet afhankelijk zijn van aardgas uit andere landen. De transitieopgave in de bestaande bouw is zeer omvangrijk. Daarom moet in ieder geval voorkomen worden dat nieuwbouw ook wordt aangesloten op het gasnet, omdat dan de transitieopgave en de verduurzamingopgave alleen nog maar groter worden en kostenineffectieve maatregelen worden toegepast.

9. Advies op maat (fysiek adviesloket)

Doel Realiseren van een fysiek adviesloket voor duurzaamheid

Beschrijving Op de Lokale Klimaattop van 28 september 2016 is duidelijk de wens van bewoners en ondernemers naar voren gekomen van een fysieke locatie waar zij terecht kunnen voor advies en beantwoording van hun vragen op het gebied van energiebesparing, isolatiemaatregelen en andere duurzaamheidsmaatregelen.

Onderbouwing Inwoners hebben kenbaar gemaakt dat zij graag over een fysieke locatie willen beschikken waar ze terecht kunnen voor persoonlijk advies over verduurzaming van hun woning. Aangezien het verduurzamen van de reeds bestaande woningvoorraad één van de grootste opgaven is in verduurzaming, is het belangrijk dat advies op maat gerealiseerd wordt. Nu is dat wel online mogelijk, maar fysiek contact is belangrijk voor inwoners om de juiste afwegingen te kunnen maken. Het faciliteren van advies op maat is daarom een kosteneffectieve maatregelen om een grotere beweging in de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad op gang te krijgen.

10. Verduurzaming gemeentehuis

Doel Het gemeentehuis klimaatneutraal maken

Beschrijving Het gemeentehuis is gebouwd in 1998. Installaties zijn niet meer van deze tijd, zijn afgeschreven en dienen vervangen te worden.

Onderbouwing Regulier onderhoud van het gemeentehuis is aan de orde, maar biedt tegelijk de mogelijkheid en een mooi moment om stappen op het gebied van duurzaamheid te zetten. Een andere belangrijke overweging daarbij is dat bewoners en ondernemers kenbaar hebben gemaakt dat ze graag willen zien dat de gemeente het goede voorbeeld geeft op het gebied van verduurzaming. Om de verschillende genoemde redenen wordt het gemeentehuis grondig aangepakt, zodat de gemeente ook hiermee betrokkenheid toont aan het behalen van klimaatneutraliteit in 2035.

3. Monitoring

Jaarlijks zal in het eerste kwartaal een tussenmeting gedaan worden. De monitor fysiek domein gebruikt worden om de verduurzaming te monitoren. Op basis van deze tussenmetingen zal het huidige actieplan geëvalueerd worden en desgewenst bijgesteld worden. Het is belangrijk dat er mee wordt bewogen met ontwikkelingen in de maatschappij en gebruik wordt gemaakt van technologische ontwikkelingen.

